

Adriana Merta-Staszczak

historyk

Wydział Zarządzania

Politechnika Wroclawska

Nr ORCID: 0000-0002-2692-1057

historian

Management Department

Wrocław University of Science and Technology

ORCID iD: 0000-0002-2692-1057

Rady muzealne jako nadrzędne jednostki organizacji muzeów i ochrony zabytków w Polsce w latach 1918-1939

Museum Advisory Boards as Superior Units for the Organisation of Museums and the Protection of Monuments in Poland in 1918-1939

Abstrakt

Jednostką strategiczną, zarządzającą powstawaniem, rozwojem i strukturą sieci polskich muzeów państwowych w okresie dwudziestolecia międzywojennego, miała być Państwowa (Centralna) Rada Muzealna oraz wspierające ją jednostki terenowe. Prace nad ich powstaniem prowadzono w latach 20., a następnie 30. XX wieku. W obu przypadkach początkowo miały bardzo szeroki zakres działań, a efektem ich pracy w perspektywie półwiecza miała być nowoczesna, dobrze zorganizowana sieć muzeów zaspokajających potrzeby nie tylko oświatowe, ale i naukowe. Pomimo tych planów zakres zadań szybko uległ zmniejszeniu, a już w kolejnych latach rola rady i jej oddziałów ograniczała się do teoretycznych dyskusji lub opiniowania budowy nowych muzeów. Celem artykułu jest ukazanie okoliczności powołania oraz funkcjonowania rad muzealnych, a także realizowanych przez nie zadań. Został on oparty przede wszystkim na materiałach archiwalnych Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, któremu podlegała Państwowa Rada Muzealna, oraz na publikacjach z tego okresu¹ i późniejszych.

Słowa kluczowe: historia, zabytki, muzea, dwudziestolecie międzywojenne, Polska

Abstract

The State (Central) Museum Advisory Board and its supporting field units were to be the strategic unit managing the establishment, development and structure of the network of the Polish state-owned museums in the interwar period. The efforts to establish them were carried out in 1920s and then in 1930s. In both cases, they initially encompassed a very wide range of activities, and the result of their work, in the perspective of half a century, was to be a modern, well-organised network of museums satisfying not only educational, but also scientific needs. Despite these plans, the scope of tasks quickly diminished, and already in the following years the role of the board and its branches was limited to theoretical discussions or giving opinions on the construction of new museums. This article aims at the presentation of circumstances of establishment and operation of museum advisory boards as well as tasks performed by them. The paper is based first and foremost on the archival materials of the Ministry of Religious Denominations and Public Education, to which the State Museum Advisory Board was reporting, as well as on publications from that period¹ and later times.

Keywords: history, monuments, museums, interwar period, Poland

Dr hab. Adriana Merta-Staszczak, profesor uczelni, historyk, pracownik Wydziału Zarządzania Politechniki Wrocławskiej. Należy do Dolnośląskiego Towarzystwa Regionalnego i Zarządu Polskiego Towarzystwa Historii Gospodarczej. Specjalizuje się w historii najnowszej. W obszarze jej zainteresowań naukowych znajduje się problematyka sytuacji gospodarczej w Polsce w XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska, rola instytucji w rozwoju obszarów wiejskich oraz zachowanie i zagospodarowanie nieruchomości zabytkowych na Dolnym Śląsku. Jest autorką kilkudziesięciu publikacji naukowych – artykułów i książek – w tym opracowania *Niechciane dziedzictwo. Nieruchomości zabytkowe na Dolnym Śląsku w latach 1945-1989* (2018).

Adriana Merta-Staszczak, PhD (post-doctoral), professor, historian, employee of the Centre for Humanities and Social Sciences at the Wrocław University of Science and Technology. Member of the Lower Silesian Regional Association and the Board of the Polish Association of Economic History. She specializes in recent history. Her scientific interests include issues related to the economic situation in Poland in the 20th century with particular emphasis on Lower Silesia, the role of institutions in the development of rural areas and the preservation and development of historic properties in Lower Silesia. She is the author of several dozen scientific publications – articles and books, including: *Niechciane dziedzictwo. Nieruchomości zabytkowe na Dolnym Śląsku w latach 1945-1989* [An unwanted legacy. Historic properties in Lower Silesia in the years 1945-1989] (2018).